Hoe kan ik tijdens een proces (strafrechtelijke procedure) van een dader schadeloosstelling of andere vormen van genoegdoening vorderen, en tot wie moet ik die vordering richten?

In het Spaanse recht is de normale procedure voor verzoeken om schadeloosstelling voor geleden schade een strafrechtelijke procedure waarin zowel de civielrechtelijke als de strafrechtelijke aansprakelijkheid wordt geanalyseerd. Om die reden biedt de lokale strafrechtbank (*Juzgado de Instrucción*) de benadeelde partij de mogelijkheid van een civiele actie, zodat zij kan aangeven of zij een vordering wil instellen tijdens de strafrechtelijke procedure of zich het recht wil voorbehouden schadeloosstelling voor de geleden schade te vorderen via een civiele procedure.

Als de benadeelde partij aangeeft een vordering te willen instellen in de strafrechtelijke procedure, kan zij kiezen voor een civiele actie die namens haar aanhangig wordt gemaakt door de openbare aanklager (dit gebeurt ook wanneer zij geen voorkeur aangeeft) of, als zij dat wenst, voor persoonlijke aanwezigheid (via een advocaat en de gerechtelijke vertegenwoordiger).

Als de benadeelde partij kiest voor het vorderen van schadevergoeding buiten de strafrechtelijke procedure om, moet zij een civiele procedure beginnen volgens de regels die voor deze procedure gelden.

Daarom kan het slachtoffer een vordering tot schadevergoeding instellen bij de rechter, hetzij persoonlijk naar aanleiding van de verklaring die hij ontvangt wanneer hem de mogelijkheid wordt geboden zich als particuliere partij in de procedure te voegen, hetzij schriftelijk door zijn vordering te bevestigen of via een advocaat of gerechtelijke vertegenwoordiger. Deze schriftelijke bevestiging is niet essentieel: als geen schriftelijke bevestiging plaatsvindt, zal de openbare aanklager zowel de civiele als de strafrechtelijke procedure inleiden.

Bij het opstellen van het verzoek kunt u hulp krijgen van de bureaus voor hulp aan slachtoffers van misdrijven (*Oficinas de Asistencia a las Víctimas del delito*), die te vinden zijn in alle autonome gemeenschappen, in bijna alle provinciehoofdsteden en ook in andere steden. Bij terroristische misdrijven kunt u hulp krijgen van het Bureau voor Informatie aan en Ondersteuning van Slachtoffers van Terrorisme van het Spaanse Hooggerechtshof (*Oficina de Información y Asistencia a Víctimas del Terrorismo de la Audiencia Nacional*).

Op welk punt in de strafrechtelijke procedure moet ik mijn vordering indienen?

U kunt op elk punt in de procedure een vordering indienen, mits u dat doet voor het begin van het mondelinge proces. De lokale strafrechter biedt u de kans om de vordering in te stellen tijdens de onderzoeksfase, zodra hij in kennis is gesteld van het bestaan van een benadeelde partij.

Wat kan ik in die vordering vragen en hoe moet ik dat formuleren (een totaalbedrag opgeven en/of de afzonderlijke schadeposten, gederfde winst en rente specificeren)?

In de vordering moet u het bedrag van de veroorzaakte schade specificeren en de desbetreffende facturen of offertes ter ondersteuning van uw vordering opnemen. Deze worden later onderzocht door de gerechtsdeskundige.

Bestaat er een specifiek formulier voor dergelijke vorderingen?

Nee.

Welk bewijs moet ik overleggen ter ondersteuning van mijn vordering?

Om de schadevordering te ondersteunen, moet u de desbetreffende facturen of offertes ter staving van uw vordering indienen. Als u om rechtsbijstand hebt verzocht, moet u bewijs van uw inkomen en vermogen overleggen.

Zijn er aan mijn vordering gerechtskosten of andere kosten verbonden?

Nee.

Kan ik rechtsbijstand krijgen voor en/of gedurende de procedure? Kan ik rechtsbijstand krijgen wanneer ik niet woon in het land waar de procedure plaatsvindt?

Als slachtoffer-aanvrager hebt u vanaf uw eerste contact met de instanties en functionarissen het recht om informatie te ontvangen over de procedure voor het verkrijgen van juridisch advies en verdediging en, indien van toepassing, de voorwaarden voor gratis verkrijging ervan. Deze informatie wordt ook aan u verstrekt door de bureaus voor hulp aan slachtoffers van misdrijven.

Als slachtoffer-aanvrager kunt u uw verzoek om erkenning van uw recht op rechtsbijstand indienen bij de functionaris of instantie die u de informatie over de procedure voor het (mogelijk gratis) verkrijgen van juridisch advies en verdediging heeft verschaft. De functionaris of instantie zal het verzoek samen met de ingediende documenten doorsturen naar de betrokken orde van advocaten.

Uw verzoek kan ook worden ingediend bij de bureaus voor hulp aan slachtoffers van misdrijven, die het doorsturen naar de betrokken orde van advocaten.

Als slachtoffer-aanvrager kunt u in het algemeen gebruikmaken van juridische adviesdiensten die aan alle burgers informatie over de wet verschaffen. Deze diensten worden door orden van advocaten op elk rechtsgebied georganiseerd.

Om toegang tot de diensten te verkrijgen, moet u een formulier invullen dat verkrijgbaar is bij rechtbanken, bij het ministerie van Justitie en bij andere overheidsinstanties en moet u bewijzen dat uw middelen van bestaan ontoereikend zijn. U moet uw verzoek indienen bij de orde van advocaten in het gebied van de betrokken rechtbank, of bij de rechtbank in het gebied waar u woont als de strafrechtelijke procedure nog niet is begonnen. Nadat de strafrechtelijke procedure is begonnen, kunt u te allen tijde gratis rechtsbijstand krijgen, mits u als slachtoffer in persoon verschijnt tijdens de procedure.

Als u slachtoffer bent van een misdrijf van gendergerelateerd geweld, hoeft u niet eerst te bewijzen dat u over onvoldoende middelen beschikt om rechtsbijstand te krijgen.

Als u slachtoffer van terrorisme bent, komt u ook in aanmerking voor rechtsbijstand.

Als slachtoffer van een misdrijf kunt u in Spanje om rechtsbijstand verzoeken als u een staatsburger van een EU-lidstaat bent en aantoont dat uw middelen ontoereikend zijn.

Ongeacht of u de middelen hebt om een rechtszaak te beginnen, wordt uw recht op rechtsbijstand erkend en wordt deze bijstand onmiddellijk aan u verstrekt als u slachtoffer bent van gendergerelateerd geweld, terrorisme of mensenhandel in alle procedures die verband houden met, afgeleid zijn van of voortvloeien uit uw status van slachtoffer, of als u minderjarig bent of een verstandelijke beperking of psychische aandoening hebt wanneer u slachtoffer bent van situaties van misbruik of mishandeling.

Dit recht geldt ook voor begunstigden van alle vormen van steun in geval van overlijden van het slachtoffer, mits zij niet bij de daden betrokken waren.

Als aanvrager wordt u voor de toekenning van rechtsbijstand voor alle genoemde misdrijven als slachtoffer beschouwd wanneer een klacht wordt ingediend of een proces aangespannen, of wanneer een strafrechtelijke procedure wordt ingeleid. U behoudt deze status zolang de strafrechtelijke procedure loopt of wanneer een schuldigverklaring is uitgesproken na beëindiging van de procedure.
Het recht op rechtsbijstand gaat verloren zodra een vrijspraak definitief wordt of na een tijdelijke schorsing of sepot van de procedure omdat de strafbare feiten niet zijn bewezen, zonder verplichting om de kosten van tot op dat moment gratis genoten bijstand terug te betalen.
In de verschillende procedures die kunnen worden ingeleid als gevolg van uw status van slachtoffer van de genoemde misdrijven, met name in procedures betreffende gendergerelateerd geweld, moet u door dezelfde advocaat worden bijgestaan, mits uw recht op verdediging daardoor naar behoren is gewaarborgd.
U hebt recht op rechtsbijstand als uw jaarlijkse inkomen en het inkomen per gezinseenheid niet hoger zijn dan:
tweemaal de publieke inkomensindicator voor diverse doeleinden (*Indicador Público de Renta de Efectos Múltiples* – IPREM) ten tijde van de indiening van het verzoek, wanneer de betreffende personen geen deel uitmaken van een gezinseenheid. De IPREM is een index die jaarlijks wordt vastgesteld en wordt gebruikt om het bedrag van bepaalde uitkeringen of de drempel voor bepaalde uitkeringen, rechten of overheidsdiensten te bepalen;
twee en een half keer de IPREM ten tijde van de indiening van het verzoek, wanneer de betreffende personen deel uitmaken van een van de vormen van gezinseenheid met minder dan vier leden;
drie keer de IPREM wanneer de betreffende gezinseenheden uit vier of meer leden bestaan.
Als u als slachtoffer rechtsbijstand krijgt toegekend, hoeft u de volgende kosten niet te betalen:
voorafgaand juridisch advies;
honoraria voor de advocaat en gerechtelijke vertegenwoordiger;
kosten voortvloeiend uit de publicatie van advertenties in officiële kranten;
waarborgsommen die vereist zijn om bepaalde beroepen in te stellen;
betalingen voor deskundigen.
Bovendien hebt u recht op een korting van 80 % op de kosten van notariële akten en uittreksels uit het kadaster.

Wanneer kan de strafrechter mijn vordering tegen de dader afwijzen of weigeren er uitspraak over te doen?

In het algemeen moet de rechter in geval van **geweldsmisdrijven en zedenmisdrijven** beoordelen of er sprake is van een bewust (opzettelijk) geweldsmisdrijf of zedenmisdrijf en moet hij dit vastleggen in de rechterlijke beslissing waarmee de strafrechtelijke procedure wordt beëindigd. In deze definitieve rechterlijke beslissing in de strafrechtelijke procedure moet het oorzakelijke verband tussen het misdrijf en het letsel of de schade aan de gezondheid of, indien van toepassing, het overlijden, duidelijk worden vastgesteld.
Het is ook mogelijk dat in de rechterlijke beslissing waarmee de strafrechtelijke procedure wordt beëindigd, tijdelijke schorsing van de procedure of sluiting van de procedure wordt bevolen.
Volgens de Spaanse strafwetgeving kan een procedure tijdelijk worden geschorst als het plegen van het misdrijf dat tot de rechtszaak heeft geleid, niet naar behoren is aangetoond of als wordt geconcludeerd dat een misdrijf is gepleegd, maar dat er niet voldoende reden is om bepaalde personen als dader, handlanger of medeplichtige aan te klagen.
De procedure kan worden gesloten als er geen redelijke aanwijzingen zijn voor het plegen van het feit dat tot de rechtszaak heeft geleid, als het feit geen misdrijf is of als degenen die als dader, handlanger of medeplichtige worden berecht, strafrechtelijk niet aansprakelijk kunnen worden gesteld.
In geval van **terroristische misdrijven** is het in het algemeen nodig dat de rechter beoordeelt of er sprake is van civiele aansprakelijkheid voor de feiten en de schade die in de toepasselijke wetgeving zijn opgenomen. De toekenning van de steun en voordelen die op grond van de Spaanse wetgeving inzake terrorisme zijn erkend, is onderworpen aan de beginselen inzake schadeloosstelling die zijn vastgesteld in het Europees Verdrag inzake de schadeloosstelling van slachtoffers van geweldsmisdrijven.

Kan ik hoger beroep of een ander rechtsmiddel instellen tegen een dergelijke beslissing?

Als de onderzoeksrechter (bij een rechtbank of rechterlijke instantie) beslist om de procedure te sluiten, dat wil zeggen overgaat tot seponering, kan het slachtoffer in beroep gaan als hij in persoon in de procedure is verschenen en van particuliere vervolging sprake is.
Volgens de Spaanse strafwetgeving kan een procedure tijdelijk worden geschorst als het plegen van het misdrijf dat tot de rechtszaak heeft geleid, niet naar behoren is aangetoond of als wordt geconcludeerd dat een misdrijf is gepleegd, maar dat er niet voldoende reden is om bepaalde personen als dader, handlanger of medeplichtige aan te klagen.
De procedure kan worden gesloten als er geen redelijke aanwijzingen zijn voor het plegen van het feit dat tot de rechtszaak heeft geleid, als het feit geen misdrijf is of als degenen die als dader, handlanger of medeplichtige worden berecht, strafrechtelijk niet aansprakelijk kunnen worden gesteld.
In geval van **geweldsmisdrijven en zedenmisdrijven** is in het algemeen een rechterlijke beslissing nodig waarmee de strafrechtelijke procedure wordt beëindigd en waartegen geen rechtsmiddelen meer openstaan om de verschillende in de wet opgenomen vormen van steun te kunnen aanvragen. Daartoe kan de definitieve beslissing in de strafrechtelijke procedure worden aangevochten binnen de gestelde termijn en door het instellen van het in die beslissing vermelde beroep.

Als de rechter mij schadeloosstelling heeft toegekend, hoe kan ik er dan zeker van zijn dat de beslissing tegen de dader ten uitvoer wordt gelegd en op welke hulp kan ik daarvoor een beroep doen?

De staat betaalt alle of een deel van de steun als de dader gedeeltelijk insolvent is verklaard.
De staat zal uw rechten tegenover de civielrechtelijk voor het misdrijf aansprakelijke partij overnemen tot het volledige bedrag van de voorlopige of definitieve steun die aan u als slachtoffer of begunstigde is toegekend.

De staat kan een actie tot invordering tegen de civielrechtelijk voor het misdrijf aansprakelijke partij instellen om de toegekende steun geheel of gedeeltelijk terug te vorderen.
Deze actie zal, waar van toepassing, worden uitgevoerd door middel van een administratieve invorderingsprocedure en is onder meer van toepassing in de volgende gevallen:
wanneer de definitieve rechterlijke beslissing luidt dat er geen sprake is van een misdrijf;
wanneer na betaling van de steun zowel u als slachtoffer als uw begunstigden op welke grond dan ook een volledige of gedeeltelijke vergoeding voor de geleden schade hebben gekregen in de drie jaar na de toekenning van de steun;
wanneer de steun is verkregen op basis van het verstrekken van onjuiste of opzettelijk onvolledige informatie of door andere frauduleuze middelen, en het opzettelijk weglaten van omstandigheden die zouden leiden tot afwijzing of vermindering van de aangevraagde steun;
wanneer de in de uitspraak toegekende schadeloosstelling lager is dan de voorlopige steun.

Deze actie wordt ingesteld door verschijning van de staat in de strafrechtelijke of civiele procedure, zonder afbreuk te doen aan de civiele actie die door de openbare aanklager kan worden ingesteld.
Slachtoffers kunnen worden bijgestaan via de bevoegde bureaus voor hulp aan slachtoffers van misdrijven, of in geval van terroristische misdrijven via het Bureau voor Informatie aan en Ondersteuning van Slachtoffers van Terrorisme van het Spaanse Hooggerechtshof, met alle informatie die zij als slachtoffer van een misdrijf over deze zaken nodig hebben.
De bureaus voor hulp aan slachtoffers van misdrijven informeren u over de mogelijkheid die u als slachtoffer hebt om bij de gevangenisstraf te worden betrokken en zij voeren de nodige ondersteuningsactiviteiten uit, zodat u de door de wet erkende rechten kunt uitoefenen.
Als u slachtoffer van terrorisme bent, biedt het Bureau voor Informatie aan en Ondersteuning van Slachtoffers van Terrorisme van het Spaanse Hooggerechtshof u de informatiekanalen die u nodig hebt om alle informatie over de tenuitvoerlegging van de gevangenisstraf in te winnen tot het moment waarop de straf volledig is uitgezeten, met name in gevallen waarin voordelen worden toegekend of de veroordeelden in vrijheid worden gesteld. Bovendien verschaft het Bureau in het kader van de verwerking van gevallen van schadeloosstelling u als slachtoffer informatie over het verkrijgen van certificaten van de definitieve uitspraken, bevelen om de civiele aansprakelijkheid niet ten uitvoer te leggen en andere documenten die nodig zijn om de wettelijk vastgestelde steun te verwerken.

Laatste update: 17/01/2024

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken lidstaten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. De Europese Commissie aanvaardt geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid met betrekking tot informatie of gegevens in dit document. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.